

ХУДОЖНІ ПРИЙОМИ В МОВІ ПІСЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО ГУРТУ «АНТИТІЛА»

Глазова Світлана Миколаївна

кандидатка філологічних наук, доцентка,
Бердянський державний педагогічний університет
ORCID: 0000-0001-8984-6923

Скуратовська Дарина Василівна

магістрантка, Бердянський державний педагогічний університет

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<https://www.economy-confer.com.ua/full-article/5206/>

Сучасна українська пісня користується великою популярністю, що підтверджується численними перемогами на вітчизняних та міжнародних конкурсах. Проте не завжди пісня сприяє формуванню позитивного іміджу українського суспільства та його культури. У багатьох випадках сучасна музика все більше віддаляється від первинного мистецько-естетичного призначення і стає зразком мовлення так званих мовних низів. Вона використовує просторічну та сленгову лексику, запозичує й калькує вирази, допускає орфоепічні та синтаксичні помилки [3; 4]. Також важливо враховувати, що молодь часто піддається впливу своїх кумирів, копіює їхні манери, звички і, звісно ж, мову.

Мета статті – проаналізувати художні прийоми у мові творів рок-гурту «Антитіла».

«Антитіла» – один із найпопулярніших українських гуртів, які працюють у жанрі поп-рок. Уперше слухачі почули його у 2007 році на музичному телешоу «Шанс». Тоді вперше була презентована «Я не забуду першу ніч», автором якої був Тарас Тополя. Початком існування гурту можна вважати 2008 рік, коли вийшов перший студійний альбом – «Будувуду» або виступ в одному з нічних кийвських клубів Тараса Тополі у 2004 році з піснею «Антитіла», яка невдовзі стала символічною для гурту.

У 2008 році «Антитіла» отримали гран-прі музичного фестивалю «Перлини сезону», також за результатами опитування радіостанції «Джем-Фм» його визнали «Найкращим дебютом року» і нагородили премією «Непопса». Музичний колектив внесли до презентаційного збірника «Мистецький Олімп України 2008-2009» за збереження українського мелосу в сучасному молодіжному та естрадному мистецтві. Канал MTV запропонував гурту вирушити у всеукраїнський тур.

У 2008-2010 роках «Антитіла» співпрацювали з продюсерським центром «Catapult Music». Брали участь у фестивалях, теле- і радіопрограмах, музичних проєктах.

2009 року гурт став одним із п'яти номінантів від України на «MTV EMA-2009» (Europe Music Awards). Вийшли нові кліпи – «Бери своє», «Рожеві діви», «Вибирай».

Влітку 2010 року «Антитіла» припинили співпрацю з «Catapult Music»: увесь менеджмент та концертну діяльність взяв на себе клавішник та аранжувальник гурту Сергій Вусик. У той же час музиканти отримують право представляти Україну на європейському фестивалі Сігет у Будапешті. «Антитіла» стали гедлайнерами сцени «MTV Headbangers».

Наприкінці 2010 року гурт вирушив у перший самостійний клубний тур містами України [2].

Загалом «Антитіла» випустили 6 студійних альбомів, серед яких пісні англійською, українською та російською.

Творчість гурту також пов'язана з кіноіндустрією. Відтак у 2010 році пісня «А я відкривав тебе» стала саундтреком до фільму «Собачий вальс», у 2011 році було знято російський фільм «Прятки», у якому звучали декілька пісень «Антитіл»; трек «ТDME» звучав в українському серіалі «Школа», пісня «Одинак» – в однойменному фільмі та «Lego» в кінокомедії «Я, ти, він, вона».

Тарас Тополя – уродженець міста Київ. Мова його пісень – проста українська мова, позбавлена діалектизмів чи просторічних слів, вульгаризмів та ненормативної лексики. Однак автор не обходиться без уживання слів іншомовного походження та молодіжного сленгу.

До першого альбому гурту «Будувуду» увійшло 13 пісень українською мовою. Серед них пісня «Стереодень».

Відразу що хочеться відзначити – це незвичну назву. Такого поняття як «стереодень» не існує. Перша частина слова – *стерео-* походить від грецької мови, у складних словах означає твердий, просторовий, об'ємний [6]. Тож подібне поєднання ніщо інше як авторський неологізм, як і назва всієї платівки «Будувуду».

Тож у пісні «Сетереодень» автор використовує багато запозичень з інших мов, наприклад, французьке походження мають слова *екран*; тюркське – *туман*; грецьке – *ефір, телефон, океан, ідея, мікрофон, антитіла* (давньогрецький префікс *анти-*); латинське – *полюс*; іспанське – *гітара* тощо. І хоч ці слова увійшли в широкий вжиток за останні десятиліття, вони все одно усвідомлюються як чужорідні та зберігають ознаки свого походження.

Серед наявних художніх троп можемо виокремити загальнономовно-образні метафори «*море ідей*», «*океани думок*»; постійний епітет «*теплий вітер*». До авторських належить метафори «*сірий екран залишив нам туман*», «*він (голос) живе у полоні гітар*», «*Він (голос) за нами прийде*» [1] та такі оригінальні епітети: *чорно-білий закон, оголений мікрофон, дивне тепло, сонячне золото* [1].

У 2011 році «Антитіла» презентували свій другий альбом під назвою «Вибирай». До нього увійшла одна російськомовна пісня та дванадцять україномовних. Серед них і «**Біла ворона**».

При прослуховуванні пісні можна вивчити будову усієї сонячної системи, адже автор використовує такі космоніми (переважно латинського чи давньогрецького походження): *Плутон, Марс, Юпітер, Сатурн, Нептун, Сонце, Місяць* [1].

Тарас Тополя використовує у пісні й такі вислови англійською мовою як *traffic-jam* (укр. Затор, пробка), *dj* (діджей, людина, що здійснює публічне відтворення записаних на звуковій носії музичних творів зі зміною або без зміни матеріалу технічними засобами [5]). Окрім цього, наявні грецизми – *авто*, *ефір*; латинізм – *радіо* та германізм – *кофта*.

Оригінальний епітет у своєму тексті використав автор до слова *день*: «*То був такий незлий, цікавий день*» [1]. Індивідуально-авторські метафори також присутні: «*Та раптом дорогу залило бажання*», «*І тут мені очі залило бажання*» [1].

У пісні зустрічається словосполучення «*любиме радіо*», що є нетиповим для української мови. Прикметник «*любимий*» є калькою з російської, стилістично кращий варіант – *улюблений*.

У треку «**Біла ворона**» можемо зустріти фразеологізм зустріти погляд («*Коли зустрів погляд на зупинці / Тієї дівчини в білій кофтинці*» [1]), звести з розуму («*Вона – біла ворона, летіла з Плутона, / Очі навела, з розуму звела*» [1]), розсипатися на порошок («*Упали Марс, Юпітер і Сатурн, / Зійшли на порошок Місяць і Нептун*» [1]).

Пісня «**Ім'я не моє**» – іронічна пісня з третього альбому гурту «Над полюсами», який вийшов у 2013 році.

Пісня написана українською мовою з уживанням великої кількості іншомовних слів та висловів. Тут використанні грецизми (*історія*, *риторичний*, *метафора*, *герой*, *телефон*, *андроїд*), францизми (*метафора*, *ресторан*, *екран*, *сюжет*, *мільйон*), латинізми (*вентилятор*, *мобільний*, *автор*, *радіо*), англіцизми (*SMS* (аббревіатура від англійського словосполучення *short message service*), *віскі*), італіанізми (*сценарій*, *лате*) тощо. Також можна почути речення російською мовою: «*На весь екран: "Зая, прошлой ночью было так ярко с тобой"*» [1].

Нетиповим для української мови є вживання слова «*трубка*» у значенні слухавка, тож словосполучення «*кинути трубку*» є калькованим з російської.

Окрім запозичених слів вживаються власні назви автомобіля *Mercedes* та американського міста Лас-Вегас у скороченому розмовному варіанті *Vegas*.

У пісні «Ім'я не моє» можемо простежити й декілька сленгізмів, наприклад, слово «*полиняти*» у значенні *щось втратити*, «*такий розклад*» у значенні *такий стан справ* («*І з такого розкладу просто з'їхав з петель головою*» [1]), «*глюк*» у значенні *збій чи якась непередбачувана поведінка або дія* («*Що зараз у всьому винен телефон – якийсь глюк*» [1]). Сленговим є також вираз «*з'їхати з петель*», тобто *з'їхати з глузду, втратити глузд* («*І з такого розкладу просто з'їхав з петель головою*» [1]).

Функціює і фразеологізм *піти по-англійськи*, мається на увазі *піти, не попровавшись*: «*Просто випив латте і пішов по-англійськи* [1]).

Пісня «**Молоком**» – це одна із десяти пісень, що увійшла до альбому «Все красиво», виданого у 2015 році.

На відміну від багатьох інших пісень гурту «**Молоком**» на дев'яносто відсотків написана питомо українською мовою, кількість запозичень є мінімальною. Відтак ми можемо почути лише такі латинізми як *міль* та *лінія*.

Авторським неологізмом можна вважати прислівник *«настільно»* (*«Ти лежиш настільно...»* [1]). Адже у тлумачному словнику української мови ми можемо знайти прикметник *настільний*, однак утвореного від прикметника прислівника, що автор використовує у пісні, не існує.

У пісні *«Молоком»* присутній розмовний елемент, який ужито у переносному значенні з метою надання більшої емоційності та експресивності. Мова йде про словосполучення *«палай нутро»*. *Нутро*, у прямому значенні слова – це внутрішні органи людини або тварини, нутроці; внутрішня частина чого-небудь. У переносному – це внутрішня суть кого-, чого-небудь; внутрішній психічний світ людини, душа [7]. У даному випадку автор використовує друге (переносне) значення слова *«нутро»*, замінивши таким чином слово душа, внутрішній світ.

У рядку *«Після твоїх "цьом" / Лікуюсь молоком»* [1] ми чуємо звуконаслідувальний вигук *«цьом»* у значенні поцілунок. Задля збереження рими та вияву емоцій в обох куплетах Тарас Тополя використовує непохідні вигуки *ая-яй* та *ой-ой-ой*. Також наявні повтори слів *трохи-трохи* та *кров-кров*.

До індивідуально-авторських метафор відносимо такі: *«Міль на лимоні малює лінію повільно»*, *«Палай нутро, ти в мене така, ой-ой-ой»*, *«Твої темні плями – минулого омани»*, *«Твої темні плями – минулого омани»* [1].

Окрім метафор у пісні в кінці першого та другого куплету є такий рядок: *«Я хочу далі в твої далекі далі»* [1]. Зустрічаємо двічі слово *«далі»*. Але в першому випадку це прислівник (вищий ступінь до *далеко*), а в другому – це іменник даль (тобто *далекий край, простір вдалині*, який вжито у множині). Тож ці слова є паронімами. Їх використовують для створення дотепів, каламбурів чи, як у цій пісні, для образності вислову.

Трек *«Lego»* увійшов до шостого студійного альбому гурту, що вийшов у 2019 році під назвою *«HELLO»*. Трек став популярним завдяки українській комедії *«Я, ти, він, вона»*, ставши саундтреком до фільму.

Назва пісні походить від данських слів *«Leg godt»*, у перекладі *«грай добре»*. Лего – це розвиваюча іграшка, що представляє собою набори деталей для складання та моделювання різноманітних предметів – конструкторів [28]. Автор тексту проводить паралель між лего та реальним життям, ствержуючи, що наш світ подібний до конструктора, складається з маленьких деталей, і людина – це частинка цього лего-світу.

Як і в інших піснях Тарас Тополя використовує багато іншомовної лексики. Такі слова як *план, реклама, драма, пластик, пазл, фінал, старт, кадр* тощо.

У куплетах спостерігаємо багато повторів одних і тих же дієслів: *«Заховай, заховай, заховай, заховай / Заховай свій останній пазл»*, *«Не зникай, не зникай, не зникай, не зникай / У фіналі ми знов будем разом»*, *«Відмотай, відмотай, відмотай, відмотай / Відмотай цей останній кадр»* [1].

Наявні сленгізми *«лажати»*, тобто неправильно виконувати дію та *«топити»* – боротися, підтримувати, вболівати за когось: *«Я злажав, так буває під небом»*, *«Хто любив, хто топив сам за себе»* [1].

На початку першого куплету можемо почути фразеологізм «*коту під хвіст*» («*Котам під хвіст всі плани*» [1]), який означає, що всі плани були марними, не мали позитивного наслідку.

Отже, насичена художніми прийоми мова пісень українського гурту «Антитіла» є вражаюче емоційною, а мовотворчість митців – актуальною, популярною.

Список літератури:

1. Антитіла. Тексти пісень [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.pisni.org.ua/persons/1294.html#works> (дата звернення: 10.09.2023).
2. Антитіла (гурт). Вікіпедія [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BD%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%96%D0%BB%D0%B0_\(%D0%B3%D1%83%D1%80%D1%82\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BD%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%96%D0%BB%D0%B0_(%D0%B3%D1%83%D1%80%D1%82)) (дата звернення: 10.04.2023).
3. Глазова С. М., Вусик Г. Л. Функціонування інвективної лексики: від прозових творів Кузьми Скрябіна до сучасних українських пісень. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 26. Т. 1. С. 37–42.
4. Глазова С. М., Скуратовська Д. В. Функціонування транслітерації у творах Кузьми Скрябіна. *Мова і соціум: етнокультурний аспект: матеріали ІХ Міжнародної наукової інтернет-конференції (м. Бердянськ, 11 листопада 2022 р.): зб. публікацій / гол. ред. С. Глазова*. Бердянськ: БДПУ, 2022. С. 45-51.
5. Лук'янюк В. Словник іншомовних слів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/mySIS.pl?showSISid=40348244-966&action=showSIS>
6. Мельничук О. Словник іншомовних слів. Київ: головна редакція української радянської енциклопедії АН УРСР, 1974. 865 с.
7. Русанівський В. Словник української мови: у 20-ти томах. НАН України, Укр-мов.-інформ.фонд. Київ: Наук.думка, 2019. Т. 10. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://slovnyk.me/dict/newsum?page=2&letter=%D0%BD> (дата звернення: 10.11.2022).

ЗНАЧЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ СУБ'ЄКТНОСТІ ДЛЯ МОВНОЇ ОСВІТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Дузь Лариса Іванівна

кандидат філологічних наук, доцент,

Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової

ORCID: 0000-0003-4507-9018

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<https://www.economy-confer.com.ua/full-article/5236/>

Актуальним напрямом сучасної гуманітаристики є вивчення суб'єктних аспектів вищої професійної освіти. В основу новітніх досліджень покладено теоретичні концепції суб'єкта, які, за багатоманіття дефініцій і методик, спільною основою мають розуміння суб'єкта як носія діяльності у широкому